

Verohallintoa monella kielellä – kääntämisen käytänteitä Ruotsin ja Suomen verohallinnon verkkosivuilla

Merja Koskela
Vaasan yliopisto, viestintätieteiden laitos

Abstract

Today tax authorities offer their services on their web pages, and in order to serve international clients the web pages are also partly multilingual. Typically, there is a substantial English version of the pages available in addition to the national language version. In the present article, results from a questionnaire directed to the web editors of Finnish and Swedish tax authorities are reported. The results of the study show that in Finland, all the texts in other languages than Finnish on the web pages are translations made by in-house translators, whereas in Sweden, translation agencies are used. The translated English texts on the web pages are mainly copies of paper versions, and have not been specially adapted for use on the web. The choice of what will be translated and published on the web pages is made based on actuality, but even chance can play a role. All in all, it can be concluded that the translation processes of tax authorities in Finland and Sweden could gain a lot from a more systematic organization and a more explicit translation policy.

1 Johdanto

Tämä artikkeli on osa viranomaisten verkkoviestintää käsittelevää hanketta, jossa olen aiemmin tarkastellut muun muassa verkkotekstien vuorovaikutteisuutta ja vuorovaikutuksen keinoja, nuorille suunnattuja verkkosivustoja, verkkosivuilla esiintyviä tekstilajeja sekä verkkosivujen kulttuuripiirteitä eri maissa (ks. Koskela 2005a, 2005b, 2006a, 2006b). Koko hankkeen tavoitteena on tutkia, miten verkkoon siirtyminen vaikuttaa viranomaisten tapaan viestiä tai vaikuttaako se siihen ylipäätään. Erityisenä kohteena ovat olleet verohallinnon verkkosivustot. Hankkeen lähtökohtana on vastakkainasettelu, jossa viranomaisviestintä on nähty perinteisesti lukijaa etäännyttävänä viestinnän muotona, kun taas verkkoviestintä on lukijaa lähestyvää ja puhuttelevaa. Tähän mennessä tarkastelussa ovat olleet mukana Ruotsin, Suomen ja Yhdysvaltain verohallinnon verkkosivut sekä yhdessä tutkimuksessa myös Venäjän verohallinnon verkkosivut.

Yksi tutkimushankkeen tähänastisista tuloksista on, että eri maiden verohallinnon verkkosivut ovat keskenään varsin samanlaisia. Niillä on toisiaan muistuttava rakenne, ja niiden sisällöt vastaavat toisiaan melko tarkastikin. Näin on etenkin Ruotsin ja Suomen verohallinnon verkkosivujen välillä, mitä varmasti selittää kulttuurinen ja yhteiskuntajärjestelmään liittyvä perimmäinen samankaltaisuus. Samanlainen piirre kaikkien tarkasteltujen sivustojen välillä on myös monikielisyys. USA:n ja Venäjän verohallinnon verkkosivut ovat rajatusti kaksikielisiä: USA:ssa kielet ovat englanti ja espanja ja Ve-

näjällä venäjä ja englanti. Pääkieli on maan valtakieli, ja toisella kielellä on tarjolla vain valikoitu osa sivuston sisällöstä.

Suomen ja Ruotsin sivujen välillä on myös havaittavissa yhteiskunnallis-kulttuurinen ero. Suomen verohallinnon verkkosivut ovat täysin kaksikieliset eli verkossa on identtisinä suomen- ja ruotsinkieliset versiot samoista sivuista (täydellinen rinnakkaisuus). Lisäksi myös Suomen sivuilla on rajattu englanninkielinen tarjonta niistä aiheista, joita suomea osaamattomien (esimerkiksi Suomessa työskentelevien ulkomaalaisten) voisi ajatella olevan kiinnostuneita.

Ruotsin verohallinnon verkkosivut ovat pääasiassa ruotsinkieliset, mutta niillä on myös varsin laaja englanninkielinen osuus. Tämän lisäksi tarjolla on aineistoa, kuten esitteitä ja ohjeita, 16 muulla kielellä, mukaan lukien suomeksi. Molempien maiden verohallinnon verkkosivut ovat siis monikieliset, mutta monikielisyyden periaatteet ovat varsin erilaiset. Tämän artikkelin tavoitteena onkin valottaa näitä monikielisyyden käytänteitä kääntämisen näkökulmasta. Esittelemäni tulokset perustuvat kyselyyn, jonka olen lähettänyt Ruotsin ja Suomen verohallinnon verkkotoimituksiin helmikuussa 2007 (ks. Liite). Suomesta kyselyyn on vastannut englannin kielen kääntäjä (Verohallituksen yhteisiin virkoihin kuuluva tuotantokeskukseen sijoitettu englannin kielen kääntäjän virka, Jorma Alanen 16.3.2007) ja ruotsista verkkoviestinnän konsultti (seniorkonsult vid kommunikationstaben, Björn Thärnström 16.3.2007).

2 Verkkosivujen kääntämisen tutkimus

Verkkosivustojen monikielisyyttä on aiemmin tarkasteltu lähinnä yritysten sivustojen näkökulmasta (ks. esim. Jämtelid 2002; Nuopponen 2002). Tämänäyttävissä tutkimuksissa yleisin lähestymistapa liittyy kuitenkin verkkoviestinnän globaalisuuteen sekä sivujen sisältöjen lokalisointiin (ks. Callahan 2005). Vallitsevaa näkemystä verkkoviestinnän puolella kuvaa hyvin Barberin ja Badren (1998) seuraava toteamus:

Although this relatively new medium is touted as "World Wide" and "Global", it remains localized due to design and cultural constraints, **which can and will be overcome.**

Verkkoviestinnän tutkimuksessa on havaittu kansallisia piirteitä mittayksiköiden ja muiden teknisten seikkojen lisäksi muun muassa sivun rakenteen sekä värien, kuvien ja fonttien käytön osalta (ks. esim. Schmid-Isler 2000; Stengers ym. 2004). Kansallisia piirteitä on verkkoviestinnän tutkimuksessa kuitenkin, kuten yllä olevasta sitaatistakin voi havaita, pidetty lähinnä hankalina ja viestintää vaikeuttavina tekijöinä, koska kaupallisessa verkkoviestinnässä lokalisointi ja tekstien kääntäminen on myös aina kustannuskysymys.

Viranomaisten verkkosivujen monikielisyyttä tai kääntämistä koskevaa tutkimusta en sen sijaan ole löytänyt. Verkkosivujen kääntämisen problematiikka ei tunnu myöskään olevan käänntätieteen kannalta kovin relevantti kysymys. Esimerkiksi Michael Cronin (2003) ja Mary Snell-Hornby (2006) vain sivuavat teoksissaan verkkosivuston kääntämisen problematiikkaa mutta eivät tarkastele sitä lähemmin. Multimediakääntämisen

MikaEL

2

Kääntämisen ja tulkkauksen tutkimuksen symposiumin verkkojulkaisu

Electronic proceedings of the Kätu symposium on translation and interpreting studies

1 (2007)

näkökulmasta erityisesti televisio-ohjelmien tekstitys on noussut keskeisemmäksi tutkimusaiheeksi kuin verkkosivujen kääntäminen, vaikka molemmat kuuluvatkin periaatteessa saman multimediakääntämisen käsitteen piiriin (ks. esim. Gambier & Gottlieb 2001). Kääntäminen nähdään selvästi aina jossain määrin erillisenä siitä, missä käännetty teksti julkaistaan.

Yksi luonteva syy aihetta koskevan tutkimuksen vähäiseen määrään voi myös olla, että verkkosivuille suunnattuja tekstejä ei yleensä käännetä erikseen, vaan verkkoon laitetaan paperiversiota varten tehtyjä käännöksiä. Kuitenkin erityisesti yritysten verkkoviestinnässä kohdataan aina myös kysymys siitä, mitä kääntäminen on ja miten se rajautuu suhteessa lokalisointiin ja muuhun tekstien uudelleen kirjoittamiseen (ks. Pym 2004: 55). Tätä pohdintaa käy muun muassa Jämtelid (2002: 55), joka on tutkinut tekstin tuottamisen käytänteitä suuressa monikansallisessa yrityksessä. Hänen tulkintansa mukaan teksti, jolla ei ole yhtä tiettyä lähdetekstiä ei voi olla käännös (vrt. Nord 1991: 28). Jämtelidin tutkimassa yrityksessä on sekä tekstejä, jotka käännetään (esimerkiksi vuosikertomus ja käyttöohjeet), että tekstejä, jotka kirjoitetaan eri lähteiden perusteella kohdekulttuurin tarpeisiin. Tästä Jämtelid käyttää termiä *parallellskrivning*, jolle en suomenkielestä ole löytänyt varsinaista vastinetta. (Jämtelid 2002: 60–61.)

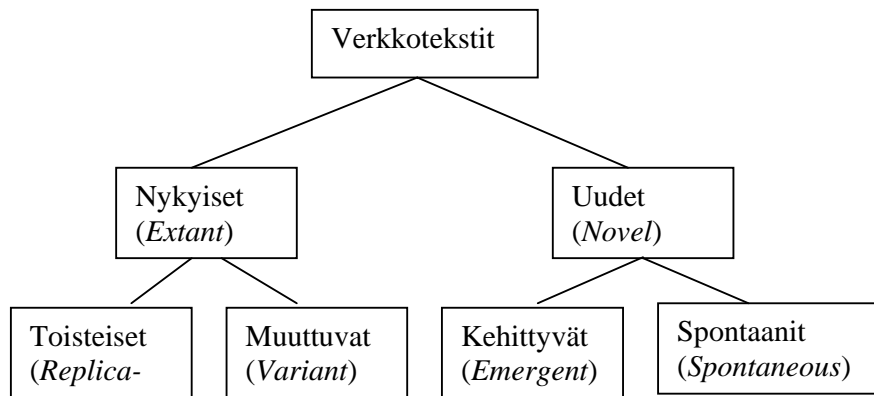
3 Tekstilajit verkossa

Verkkotekstien kääntämisessä voidaan erottaa karkeasti kaksi tyyppiä. Yleisin ja perinteinen tyyppi on vielä ainakin toistaiseksi se, että käännetään tekstejä, jotka on laadittu paperiversiota varten. Kääntämisen jälkeen sekä lähdeteksti että kohdeteksti laitetaan verkkoon sellaisinaan. Toinen, verkkoviestinnän yleistyessä lisääntyvä kääntämisen tyyppi on, että teksti on alun perin laadittu verkossa julkaistavaksi ja se myös käännetään verkkojulkaisemista varten. Molempia tapauksia esiintyy myös verohallinnon verkkosivuilla sekä Ruotsissa että Suomessa.

Verkkosivustoilla on löydettävissä laaja kirjo erilaisia tekstejä, jotka edustavat lähes kaikkia mahdollisia olemassa olevia tekstilajeja, jotka kattavat molemmat yllä mainitut tyypit. Tästä syystä käyttämäni termi *verkkoteksti* onkin merkitykseltään varsin hatara. Tässä artikkelissa verkkoteksti tarkoittaa mitä tahansa verkossa julkaistavaa tekstiä riippumatta siitä, onko se alun perin laadittu verkkoa varten vai ei. Viranomaisten verkkoviestinnän tutkimuksessani olen käyttänyt kuviossa 1 esitettyä Shepherdin ja Wattersin (2004) alun perin luomaa verkolle tyypillisten tekstien jaottelua, jota voidaan käyttää pohjana myös pohdittaessa verkkotekstien kääntämisen kysymyksiä.

Shepherd ja Watters (2004) esittävät, että *verkkotekstit* jakautuvat **nykyisiin** (*extant*) ja **uusiin** (*novel*) tekstilajeihin, joista puolestaan nykyiset tekstilajit voivat olla **toisteisia** (*replicated*) tai **muuttuvia** (*variant*) ja uudet voivat olla **kehittyviä** (*emergent*) tai **spontaaneja** (*spontaneous*). (Ks. kuvio 1.)

Kuvio 1. Verkkotekstien luonne ja kehitysvaihe Shepherdin ja Wattersin (2004) mukaan.

Toisteisista tekstilajeista, jotka ovat samanlaisia verkossa kuin muissa välineissä, voi tulla muuttuvia. Useimmat verohallinnon verkkosivujen teksteistä edustavatkin juuri toisteisia tekstilajeja: ne ovat tekstejä, jotka on kirjoitettu muuhun tarkoitukseen ja jotka on tuotu verkkosivulle sellaisinaan. Muuttuvia tekstilajeja taas sisältävät esimerkiksi monet verkkolehdet, jotka ovat kehittyneet paperilehden kopioista omiksi palvelukokonaisuuksikseen. Muuttuvista tekstilajeista puolestaan voi kehittyä uusia tekstilajeja, jollaisena voidaan pitää esimerkiksi Suomen verohallinnon verkkosivuilla olevaa veroviranomaisten toiminnan esittelyvideota, joka on kehittynyt verkkoviestinnän kehityksen myötä paperiesitteen kopiosta videoesitykseksi. Uudet viestintätarpeet ja välineen tarjoamat mahdollisuudet synnyttävät lisäksi myös verohallinnon verkkosivuille uusia tekstilajeja, joista osa on ohimeneviä ja osa pysyvämpiä. Esimerkkinä tästä voidaan mainita Ruotsin verohallinnon nuorille suuntaama palvelu *Fråga Kim* tai multimediaesitys *Sofia deklarerar*, joita voitaisiin pitää kehittyvinä tekstilajeina niiden vuorovaikutteisuuden vuoksi. Täysin spontaaneja tekstilajeja, joita syntyy esimerkiksi verkko-yhteisöissä, ei verohallinnon verkkosivuilta niiden institutionaalisen luonteen vuoksi luonnollisestikaan löydy.

Kääntämisen kannalta toisteiset tekstilajit eivät tarjoa kääntäjille sen enempää kuin kääntämisen tutkijoillekaan juuri mitään uutta. Kääntäjän työn kannalta uusi asia voikin olla lähinnä sivujen päivittämisen tekninen toteuttaminen. Sen sijaan muuttuvat ja kehittyvät tekstilajit tuovat kääntäjille mukanaan uusia haasteita, joihin käytännön työssä joudutaan etsimään ratkaisuja. Näistä kysymyksistä nouseekin tulevaisuudessa esiin kiinnostavia uusia tutkimuskohteita kääntämisen tutkijoille.

4 Ruotsin ja Suomen verohallinnon verkkosivujen kääntämisen käytänteet

Ruotsin ja Suomen verohallinnon verkkotoimituksille lähettämässäni kyselyssä halusin selvittää verkkosivujen monikielisyyden periaatteiden taustaa ja toimintaa käytännössä

(ks. Liite). Yleisesti voidaan todeta, että käännettävät tekstit valitaan, Suomen ruotsinkielisiä sivuja lukuun ottamatta, lähinnä niiden ajankohtaisuuden perusteella.

4.1 Monikielisyyden käytänteitä ohjaavat dokumentit

Ruotsissa verohallinnon verkkosivujen monikielisyyden käytänteitä ohjaa verohallinnon (Skatteverket/Kronofogden) antama ohje (Riktlinje 9.2.2007), kun taas Suomessa viranomaisviestinnän monikielisyydestä määrää vuoden 2004 kielilaki (Kielil 2004). Asiaa koskevat määräykset ovat siis varsin yleisellä tasolla. Ruotsin verohallinnon ohjeessa todetaan, että varsinaisten asiasisältöjen kääntäminen ratkaistaan tapauskohtaisesti. Yleisesittelyt viranomaisesta ja sen toiminnasta on ohjeen mukaan oltava saatavilla helppotajuisella ruotsilla, viittomakielellä, Ruotsin vähemmistökielillä (suomi, saame, meänkieli, jiddish ja romani chib). Tämän lisäksi sama tieto on oltava saatavilla yleisimmillä vierailta kielillä, jotka ovat englanti, saksa, ranska, espanja, arabia, bosnia, serbi, kroatia ja persia. Lisäksi aina käännettäessä muulle kielelle kuin englanniksi on ohjeen mukaan harkittava erikseen, käännetäänkö sama teksti myös englanniksi. (Riktlinje 9.2.2007.) Ruotsin verohallinnon verkkosivuilla löytyykin aineistoa useimmilla edellä mainituilla vierailta kielillä, mutta suomea ja viittomakieltä lukuun ottamatta ei lainkaan mainituilla Ruotsin vähemmistökielillä.

Suomen kielilain (Kielil 2004) mukaan viranomaisen tulee käyttää sellaista kieltä, jota asiakkaalla on edellytykset ymmärtää. Käytännössä kielilaki edellyttää verohallinnolta täydellistä kaksikielisyyttä (suomi ja ruotsi), koska verohallitus on niin sanottu keskushallintoviranomainen, jolta kansalaisella on oikeus saada palvelua suomeksi tai ruotsiksi. Tämän lisäksi laki edellyttää viranomaisen ottavan toiminnassaan huomioon asiakkaan kielitaidon parhaansa mukaan. Tähän pyritään muun muassa verohallinnon verkkosivujen englanninkielisten sivujen avulla. Englanninkielisille sivuille tulevat tekstit kirjoitetaan ensin suomeksi Verohallituksessa, jonka jälkeen ne käännetään. Jämskelidinin (2002) mainitsemaa rinnakkaistekstien laadintaa (*parallellskrivning*) ei siis verohallinnossa harjoiteta, vaikka se teoriassa englanninkielisten sivujen osalta olisikin mahdollista.

Kielilain määräyksistä on käytännön seurauksena, että Suomen verohallinnon verkkosivut ovat täysin kaksikieliset suomen ja ruotsin kielen osalta. Verohallinnon verkkosivujen ruotsinkielisillä sivuilla olevat tekstit ovat kuitenkin kaikki käännettyjä (Alanen 2007), koska Verohallitus toimii täysin suomen kielellä. Tästä syystä kaikki tekstit tuotetaan ensin suomeksi, jonka jälkeen ne toimitetaan Verohallituksen kääntäjille. Vasta tämän jälkeen molemmat tekstit toimitetaan samanaikaisesti verkkosivuille. Näin suomesta ruotsiin käännetään sekä paperiversiota varten laadittuja tekstejä verkkoon että alun perin verkkoon tarkoitettuja tekstejä. Kääntämisellä on myös vaikutusta verkkosivujen päivittämiseen: päivittäminen tapahtuu kolmessa vaiheessa. Ensimmäinen tuotetaan suomenkielinen teksti, joka sitten käännetään, jonka jälkeen vasta verkkosivut voidaan päivittää.

4.2 Kääntämisen käytänteet

Sekä Ruotsin että Suomen verohallinto tarjoaa verkkosivuillaan tietoa verotukseen liittyvistä asioista englannin kielellä. Suomen sivuilla englanti on ainoa tarjolla oleva vieras kieli, kun taas Ruotsin sivuilla on tarjolla tietoa tärkeimmillä Ruotsissa puhuttavilla vierailta kielillä.

Ruotsin verohallinnon verkkosivujen eri kieliversiot on rakennettu siten, että sivun navigaatio-osaa ei ole käännetty, vaan se on esillä vain ruotsin kielellä. Sivun sisältöosassa sen sijaan on tarjolla linkkejä eri kielille käännettyihin dokumentteihin. Vieraskieliin aineistoon pääsee etusivun *International*-linkistä.

Suomen verohallinnon englanninkielinen versio taas on rakennettu siten, että myös sivun navigaatio-osa on käännetty. Versioon pääsee etusivun yläosassa olevan *in English*-linkin kautta. Kyselyyn saamieni vastausten mukaan molempien maiden verohallinnon verkkosivujen yleisilme ja navigaatio on tilattu ulkopuoliselta toimittajalta. Tästä huolimatta Suomen verohallinnon sivuilla myös navigaatio-osaan joudutaan tekemään käännöksiä. Samat kääntäjät kuitenkin suorittavat käännöstyön olipa kyse navigaatiosta tai sisällöstä. Navigaatioon tarvittavan käännöstehtävän aloite tulee verkkotoimitukselta, mutta muuten Suomen sivuille tulevat käännöstekstit lähtevät Verohallituksen laatimista teksteistä, jotka käännetään ja päätetään sen jälkeen laittaa verkkoon.

Suomen verohallinnon englanninkielisille sivuille tekstit valitaan vuosikalenterin mukaan. Vuosikalenteri osoittaa, mitkä asiat milloinkin ovat ajankohtaisia. Ruotsin kielelle sen sijaan käännetään kaikki verkkoon tulevat tekstit, ja vasta kääntämisen jälkeen verkkosivut voidaan päivittää. Tästä johtuen ruotsinkielisiä sivuja päivitetään jatkuvasti, kun taas englanninkielisiä sivuja päivitetään noin kaksi kertaa kuukaudessa.

Ruotsin verohallinnon verkkosivuille tulevat käännettävät tekstit valitaan tapauskohtaisesti. Yksittäinen käsittelijä tai päällikkö voi työssään havaita tarpeen saada joku teksti vieraskielisenä, jolloin hän tekee aloitteen tekstin kääntämisestä tiedottajalle, joka hoitaa yhteydet käännöstoimistoihin. Joskus käännetyn tekstin pohjalta laaditaan myös esimerkiksi paperinen esite, ja sama teksti laitetaan myös verkkosivuille. Ruotsin verohallinnossa kuitenkin on mahdollista, että lyhyitä tekstejä voivat kääntää joko verohallinnon asiantuntijat tai verkkotoimituksen toimittajat. Tämä on kuitenkin harvinaista. Mitään selkeitä ohjeita tai määräyksiä tai käännöspoliittikkaa ei ole.

4.3 Kääntäjät ja laadunvarmistus

Ruotsin verohallinnon käännöstoiminta on kilpailutettu ja ulkoistettu. Käännösten laatua ei erityisesti valvota, vaan kukin käännöspalvelu vastaa itse työnsä laadusta. Osa Ruotsin verohallinnon verkkosivuilla olevista erikielisistä teksteistä on laadittu yhteistyössä Tukholman käännös- ja tulkkausinstituutin kanssa oppilastyönä. Näin sivuille on saatu erikielisiä versioita samoista teksteistä, myös harvinaisemmilla kielillä, kuten japaniksi.

Suomen verohallinnon palveluksessa on puolenkymmentä kääntäjää, jotka laativat lähes kaikki verohallinnon tarvitsemat käännökset. Joissakin kiireellisissä tapauksissa käännöksiä voidaan tilata myös ulkopuolisilta, mutta tällöin kyse on poikkeuksesta. Periaate on, että kääntäjä itse vastaa tekemänsä työn laadusta, joko yksin tai yhdessä muiden kääntäjien kanssa.

4.4 Verkkotekstit kääntämisen kohteena

Kun käännöstehtävä annetaan kääntäjälle, toimeksiannossa ei kummassakaan maassa yleensä erityisesti huomioda, että käännettävä teksti on tarkoitus julkaista verkkosivuilla. Kääntäminen tapahtuu siis käytännössä paperitekstin ehdoilla. Esimerkiksi Ruotsin verohallinto laittaa kaikkien käännettyjen ja painettujen esitteiden tekstit sellaisinaan verkkoon.

Suomen verohallinnon ainoa ohje verkkoa koskien on, että luettavuudesta tulee pitää huolta. Esimerkiksi verkkosivuilla tarkoitettujen ruotsinkielisten tekstien pyritään laatimaan siten, että ne olisivat mahdollisimman helppolukuisia. Koska ruotsin kielelle käännetään kaikki tekstit, sekä verkkoa varten kirjoitetut että alun perin paperiversiota varten laaditut, on ruotsin kielen kääntäjillä näin paremmat mahdollisuudet huomioda verkon tarpeet. Englanninkielisiä sivuja päivitettäessä ohjeena on käyttää yksinkertaisia otsikoita ja lyhyitä ingressejä. Verotusasioiden monimutkaisuus pyritään ottamaan huomioon, ja asiat yritetään ilmaista mahdollisimman yksinkertaisesti. Verkon erityispiirteiden huomioiminen on Suomen verohallinnossa jonkin verran helpompaa kuin Ruotsissa, koska käännöstyöt tehdään omissa talossa oman talon kääntäjien toimesta.

Joissakin tapauksissa verkkoon laitetaan lyhennettyjä versioita käännettyistä teksteistä. Esimerkiksi Suomen Verohallituksen julkaisut ovat pdf-tiedostoja, joita voi ladata sivuilta, mutta julkaisun pääasiat on myös lisätty suoraan sivustolle. Muokkaamisen tekee kääntäjä (vrt. Pym 2004: 55). Näin pyritään vastaamaan verkkosivujen erilaiseen lukemisen vaatimukseen.

5 Johtopäätökset

Olen tässä artikkelissa tarkastellut monikielisyyden ja kääntämisen käytänteitä Ruotsin ja Suomen verohallinnon verkkosivuilla. Pohdintani olen perustanut kyselyyn, jonka olen tehnyt molempien maiden verohallinnon verkkotoimituksille. Tästä syystä tarkastelun tulokset ovatkin varsin alustavia havaintoja.

Tärkein ja selkeimmin erottuva yksittäinen tulos tutkimuksestani on, että verkkosivujen kääntäminen ei Suomen ruotsinkielisiä sivuja lukuun ottamatta ole kovin strategisesti ohjattua eikä systemaattista. Yksittäisen käsittelijän tai päällikön näkemys ja sattuma ohjaavat kääntämisen tarvetta etenkin Ruotsin verohallinnossa. Osaltaan tämä johtuu siitä, että käännöksiä tehdään Ruotsissa niin monelle kielelle, että kokonaisuuden hallinta on senkin vuoksi hankalaa. Myös Suomen verohallinnossa englanninkielisten si-

vujen sisältö perustuu ajankohtaisuuteen, mutta englanninkielisten verkkosivujen sisältö on epävirallisempaa kuin suomen- tai ruotsinkielisten sivujen.

Tarkasteluni toinen tulos on, että pääasiassa verohallinnon verkkosivujen tekstit ovat Shepherdin ja Wattersin (2004) mallin mukaisia toisteisia tekstejä eli paperille tarkoitetut tekstit on lisätty suoraan verkkosivuille. Vain joskus tapahtuu lyhentämistä, mutta rinnakkaistekstien laadinnan sijaan käytössä ovat käännökset. Tällöin verkkosivujen tarjoamat edut jäävät lukijan kannalta saavuttamatta. Tämä koskee myös kääntäjää, joka ei voi käännöksessään ottaa huomioon, millä tavalla lukija tulee lukemaan käännettyä tekstiä.

Käännöstiede ei havaintojeni mukaan ole kiinnittänyt erityistä huomiota verkkosivujen kääntämiseen, vaikka multimediakääntämisestä on ollut puhetta koko 2000-luvun ajan. Käännöstieteellä saattaisi kuitenkin olla annettavaa verkkosivujen kääntämisen käytänteitä ajatellen. Lähinnä käännettävien tekstien hallinnan näkökulmasta tehtävää olisi runsaastikin samoin kuin käännöstoiminnan johtamisen osalta. Siinä sähköisen viestinnän kehitysvaiheessa, kun käännettäväksi ilmaantuu enemmän ja monipuolisemmin verkolle tyypillisiä uusia tekstilajeja, tarjoutuu käännöstieteelliselle tutkimukselle jälleen uusia tutkimuskohteita.

Lähteet

Aineistolähteet

Kyselyn vastaukset:

Alanen, Jorma 16.3.2007. Suomen verohallinnon vastaus.

Thärnström, Björn 16.3.2007. Ruotsin verohallinnon vastaus.

Tarkastelun kohteena olevat verkkosivut:

Ruotsin verohallinto: <http://www.skatteverket.se>

Suomen verohallinto: <http://www.vero.fi>

Kirjallisuus

Barber, Wendy & Badre Albert 1998. Culturability: The Merging of Culture and Usability. Paper presented at 4th Conference on Human Factors & the Web, Baskin Ridge NJ, USA. Saatavissa: <http://zing.ncsl.nist.gov/hfweb/att4/proceedings/barber/> [viitattu 26.6.2007].

Callahan, Ewa 2005. Cultural similarities and differences in the design of university websites. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 11(1), article 12. Saatavissa: <http://jcmc.indiana.edu/vol11/issue1/callahan.html> [viitattu 26.6.2007].

Cronin, Michael 2003. *Translation and Globalization*. London: Routledge.

Gambier, Yves & Henrik Gottlieb (toim.) 2001. *Multimedia, Multilingua: Multiple Challenges*. John Benjamins. Benjamins Translation Library 34. Amsterdam, Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.

Jämtelid, Kristina 2002. *Texter och skrivande i en internationaliserad affärsvärld. Flerspråkig textproduktion vid ett svenskt storföretag*. Stockholm: Almqvist & Wiksell International.

KieliL 2004. Kielilaki (423/2003).

Koskela, Merja 2005a. Klarspråk för skattebetalare – mottagaranpassning på finska och svenska skattemyndigheters webbsidor. *Erikoiskielet ja käännösteoria. VAKKI-symposiumi XXV*. Vöyri 12.-13.2.2005. Vaasan yliopiston käännösteorian, ammattikielten ja monikielisyyden tutkijaryhmän julkaisut N:o 32, 156–65.

Koskela, Merja 2005b. Veroviranomaiset verkossa: lähettäjäkeskeisestä vastaanottaja-keskeiseen viestintään? Teoksessa: L. Kuure, E. Kärkkäinen & M. Saarenkunnas (toim.) *Language as Social Action – Kieli ja sosiaalinen toiminta*. Suomen soveltavan kielitieteen yhdistyksen (AFinLA) julkaisuja nr 63, 261–271.

Koskela, Merja 2006a. Verokielestä verkkokieleen - käsitteen kuvaukset ja niiden tehtävät verohallinnon verkkosivuilla. *Erikoiskielet ja käännösteoria. VAKKI-symposiumi XXVI*. Vaasa 11.-12.2.2006. Vaasan yliopiston käännösteorian, ammattikielten ja monikielisyyden tutkijaryhmän julkaisut N:o 33, 119–131.

Koskela, Merja 2006b. Writer-oriented Authorities on the Web: Features of Reader-orientation on Tax Authorities' Websites. Teoksessa: Vijay K. Bhatia & Maurizio Gotti (toim.) *Explorations in Specialized Genres*. Bern, Berlin etc. : Peter Lang, 177–199.

Nord, Christiane 1991. *Text Analysis in Translation. Theory, Method, and Didactic Application of a Model for Translation-Oriented Text Analysis*. Amsterdam/Atlanta GA: Rodopi.

Nuopponen, Anita 2002. Language Policies of the Intercultural Business Communication on the WWW. Teoksessa: A. Nuopponen, T. Harakka & R. Tatje (toim.) *Interkulturelle Wirtschaftskommunikation - Forschungsobjekte und Methoden*. Vaasan yliopiston julkaisuja, selvityksiä ja raportteja 93. Vaasa, 118–130.

Pym, Anthony 2004. *The Moving Text. Localization, translation and distribution*. Benjamins Translation Library 49. Amsterdam, Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.

Riktlinje (Daterad 9.2.2007) 2007. Skatteverket/Kronofogden. Julkaisematon.

Shepherd, Michael & Carolyn Watters 2004. Identifying Web Genre: Hitting a Moving Target. *Www 2004 conference workshop measuring web search effectiveness: the user*

perspective. May 18, 2004 New York. Saatavissa:
<http://users.cs.dal.ca/~watters/www2004WorkShop/pdfs/4.pdf> [viitattu 12.1.2007].

Schmid-Isler, Salome 2000. The language of digital genres – a semiotic investigation of style and iconography on the World Wide Web. *Proceedings of the Hawaii International Conference on System Sciences*. (HICSS 2000). Saatavissa:
<http://csdl2.computer.org/comp/proceedings/hicss/2000/0493/03/04933012.pdf> [viitattu 28.3.2006].

Snell-Hornby, Mary 2006. *The Turns of Translation Studies: New paradigms or shifting viewpoints?* Benjamins Translation Library 66. Amsterdam, Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.

Stengers, Helene, Olga De Troyer, Martine Baetens, Frank Boers & Abdalghani N. Mushtaha 2004. Localization of Web Sites: Is there still a need for it? *International Workshop on Web Engineering*. Hypertext 2004. Saatavissa:
http://www.ht04.org/workshops/WebEngineering/HT04WE_Stengers.pdf
[viitattu 25.5.2007].

LIITE

Osa 1: Ruotsin verohallinnolle suunnatun kyselyn kysymykset

Förfrågan om översättningspraxis i myndighetskommunikation på webben

Till: Skatterverket, Sverige

Bakgrundsinformation

Svararens ställning och uppgift inom myndigheten

Val av språk

När har man beslutat om vilka språk som är representerade på skatteverkets www-sidor?

Vem har fattat beslutet?

Har man motiverat beslutet (skriftligt)? Hur?

Hur revideras språkutbudet?

Val av innehåll

Vem bestämmer vilket innehåll som erbjuds på vilka språk?

Hur går det till?

Finns det några allmänna och bestående riktlinjer? Hurdana?

Hur sköts uppdateringen av internationella sidor? Av vem?

Översättning

Vem ansvarar för den ”webbtekniska” översättningen, dvs. navigeringen, rubriker osv. till andra språk?

Gör webbredaktionen några översättningar (t.ex. vid uppdatering)? Vilka?

Får webbredaktionen färdigt översatta texter att sätta ut på www-sidorna?

-Varifrån kommer de?

Hur går själva översättningsverksamheten till?

-Vem ger uppdrag? Vem sköter kontakten till översättaren/översättarna?

-Beaktas det vid översättningen att texten är avsedd för webben? Hur?

-Vem översätter? (Husets egen översättningstjänst/externa translatorer/någon annan?)

-Vid köptjänst: hur väljs översättarna?

-Vem står för kvaliteten?

Övrigt

Finns det några speciella förtjänster eller problem med att ha en myndighets webbsida på flera språk? Vilka?

Andra kommentarer?

Osa 2: Suomen verohallinnolle suunnatun kyselyn kysymykset

Kysely Suomen verohallinnolle verkkosivujen kääntämisen käytännöistä

Vastaajan taustatiedot

Tehtävä organisaatiossa

MikaEL

Kääntämisen ja tulkkauksen tutkimuksen symposiumin verkkojulkaisu

Electronic proceedings of the Kätu symposium on translation and interpreting studies

1 (2007)

Ruotsinkieliset sivut

Ovatko ruotsin- ja suomenkieliset verohallinnon verkkosivut täysin identtiset?
Eroaako ruotsinkielisten sivujen ylläpito suomenkielisten sivujen ylläpidosta? Millä tavalla?
Miten linkkien ja sivuston (teknisten) peruselementtien ruotsinkielisen osan päivitys on järjestetty? Kuka siitä vastaa?
Miten ruotsinkielisten sisältösivujen päivitys on järjestetty?
Tuleeko verkkosivuille lisättävä aineisto verkkotoimitukseen valmiiksi käännettynä?
Ovatko käännökset tällöin tehty paperiversiota varten?
Asetetaanko verkkosivuille tulevien tekstien kääntämiselle jotain erityisvaatimuksia (tai annetaanko erityisohjeita kääntäjälle)?
Käännetäänkö/käännätetäänkö aineistoa koskaan erikseen verkkosivuille lisättäessä?
Missä tapauksissa?
Kuka vastaa kääntämisestä?
Onko ruotsinkielien kielentarkastuksella omia käytäntöjään?
Jos käytetään käännöspalvelua, onko kyseessä oman talon käännöspalvelu vai ulkopuolinen käännöspalvelu? Miten sen yhteydet sen kanssa on järjestetty?

Englanninkieliset sivut

Miten englanninkielisille sivuille lisättävä sisältö valitaan?
Miten englanninkielisten sivujen ylläpito eroaa suomen- ja ruotsinkielisten sivujen ylläpidosta?
Kuka vastaa sivun teknisen osan (navigointi, linkit) kääntämisestä? (Käännetäänkö lainkaan vai laaditaan oma rakenne?)
Miten englanninkielisten sisältösivujen päivitys on järjestetty?
Millä tavalla sivuille tuleva sisältö laaditaan?
Kuinka suuri osa sisällöstä on käännettyä (noin)? Kuinka suuri osa laaditaan erityisesti sivuja varten? Tehdäänkö tämä englanniksi vai käännetäänkö sivuille tuleva aineisto aina?
Kuka vastaa kääntämisestä? Miten toimii yhteys kääntäjiin?
Käännetäänkö tekstejä verkkosivuja varten vai samalla myös muita kanavia varten?
Onko kääntäjällä aina tieto siitä, että teksti tulee verkkosivulle? Vaikuttaako se jotenkin toimeksiantoon?

Muuta

Onko ilmennyt tarvetta käyttää muita kieliä kuin suomea, ruotsia ja englantia verkkosivuilla? Kuka sivujen kielivalikoimasta päättää? Mikä siihen vaikuttaa?
Tuleeko mieleen muuta erityistä verkkosivujen monikielisydestä?